

УДК 37.013.42

УДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ СФЕРИ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Марій М.М.

У статті розкривається важливість всебічної підготовки майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників за допомогою інноваційних інтерактивних технологій. Акцентується увага на деяких методах інтерактивного навчання; основних ознаках інноваційних технологій. У змісті статті охарактеризовано особливості мультимедійного обладнання.

Ключові слова: інноваційні технології, інтерактивне навчання, освіта, лекція-бесіда, семінар-дискусія, кейс-метод, групова дискусія, мозковий штурм, аналіз конкретних ситуацій, ділова гра, мультимедіа.

В статье раскрывается важность разносторонней подготовки будущих социальных педагогов и социальных работников с помощью инновационных интерактивных технологий. Акцентируется внимание на некоторых методах интерактивного обучения; основных признаках инновационных технологий. Дана характеристика особенностям мультимедийного оборудования.

Ключевые слова: инновационные технологии, интерактивное обучение, образование, лекция-беседа, семинар-дискуссия, кейс-метод, групповая дискуссия, мозговой штурм, анализ конкретных ситуаций, деловая игра, мультимедиа.

The article elucidates the importance of all-round preparation of specialists in the socio-pedagogical area by means of innovative interactive technologies. The focus of attention is on the main features of innovative technologies and certain methods of interactive teaching. Peculiarities of the multimedia equipment are characterized in the article.

Key words: innovative technologies, interactive teaching, education, lecture-discussion, seminar-discussion, case method, group discussion, brainstorm, case analysis, business game, multimedia.

Практика засвідчує, що у вітчизняній вищій школі встановлена така ситуація, коли здебільшого кожний навчальний заклад розробляє власну концепцію формування в студентів готовності до соціально-педагогічної діяльності у процесі оволодіння спеціальністю "Соціальний педагог". Ідеться про певний спосіб трактування процесу системного формування фахівця, технологічного забезпечення підготовки студентів до соціально-педагогічної діяльності. Натомість загальною рисою розроблених концепцій є надання особливого значення засвоєнню студентами принципів соціально-педагогічної діяльності, етичного кодексу спеціалістів із соціальної роботи (соціальних працівників і соціальних педагогів), усвідомленню ними на рівні переконань особистісно-професійної відповідальності та причетності до процесу встанов-

лення в соціумі загальнолюдських цінностей [7, с. 71–72].

Актуальність проблеми. Майбутні соціальні працівники та соціальні педагоги мають бути готовими до виконання складних професійних завдань у процесі співробітництва з різними категоріями населення. Тому на сучасному етапі розвитку педагогічної освіти України одне із пріоритетних завдань – усебічна підготовка студентів для підвищення рівня їхньої обізнаності стосовно практичної діяльності в різноманітних, іноді екстремальних ситуаціях, у тому числі і засобами інформаційних технологій.

Якщо врахувати, що діяльність соціальних працівників та соціальних педагогів передбачає широкий перелік сервісних послуг, які надають клієнтам соціальної роботи та об'єктам соціально-

педагогічної діяльності для їхнього інформування, консультування, обслуговування, стимулювання тощо, а соціальний працівник чи соціальний педагог, надаючи певну послугу, одночасно виконує одну або кілька ролей (аніматор, конфліктолог, керівник справами клієнта, захисник прав та інтересів тощо), то на сьогодні, на наш погляд, одна з найбільш результативних можливостей студентів застосовувати отримані знання на практиці – це в процесі інтерактивного навчання [12, с. 85–87].

Метою статті є вивчення нових шляхів удосконалення підготовки фахівців соціально-педагогічної сфери, зорієнтованих на формування компетентостей, розвиток творчих та потенційних можливостей, забезпечення ефективних умов для самоосвіти та самовиховання студентів.

Вважаємо, що на сучасному етапі розвитку суспільства (це більш стосується світових тенденцій загалом) освіта постає соціальним чинником стабілізації кожної людини, що є передумовою її успішної життєдіяльності.

Особистісно-професійний розвиток майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників, мотивація на саморозвиток, самоорганізацію та розкриття творчого потенціалу особистості студента, які є першочерговими завданнями сучасного вищого навчального закладу, зумовлюють доцільність використання інноваційних технологій в організації навчально-виховного процесу [1, с. 106].

Як вже зазначалося вище, у процесі підготовки майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників важлива роль належить методам інтерактивного навчання. В інтерактивному навчанні засвоюють від 70% до 90% інформації, формується досвід творчої діяльності, уміння самостійно набувати знання.

Одним із методів інтерактивного навчання є проблемна лекція-бесіда. Суть цього методу полягає в тому, що викладач під час лекції не подає суб'єктам навчальної діяльності готові знання, а ставить перед ними проблеми, спонукаючи шукати шляхи їх розв'язання. В цьому випадку діє стратегія "від проблеми до знань". Викладач повинен контролювати весь процес, періодично надаючи групі нову інформацію й нові питання, пояснюючи найскладніші з них. Ця лекція гарна тим, що проходить у діалогічній формі, причому викладач, спираючись на вже набуті студентами знання, підводить їх до засвоєння нових знань, закріплення й перевірки навчального матеріалу.

Таким чином проходить і семінар-дискусія, яка вимагає спеціальної підготовки студентів та проводиться з метою обговорення й розв'язання теоретичних і практичних проблем курсу, розвитку в студентів творчого мислення, формування умінь висловлювати свої думки, професійно використовувати знання в навчальних умовах.

Кейс-метод використовують з метою формування в студентів реалістичних уявлень про майбутню галузь професійної діяльності, відпрацювання варіантів розв'язання проблемних, конфліктних ситуацій. Кейс – детальний опис правдивого життєвого випадку.

Групова дискусія – ділова суперечка, яку використовують в колективному обговоренні теоретичних питань з метою оволодіння навичками застосування знань для аналізу дійсності. Цей метод дає можливість побачити досліджуване питання з

різних боків, зіставити протилежні й проаналізувати взаємні позиції, формує в студентів уміння слухати й взаємодіяти з іншими людьми.

Групову дискусію можна проводити в поєднанні з "мозковим штурмом" – одним з методичних прийомів, який сприяє активізації колективної творчої діяльності. Його використовують для накопичення максимальної кількості гіпотез за відносно короткий проміжок часу. Основні правила застосування цього методу такі: приймають і схвалюють будь-які гіпотези; під час генерування ідей забороняють будь-яку критику й зауваження; гіпотези оцінюють не в ході їх висунення, а на етапі обговорення, на якому і проводять ретельний відбір ідей.

Іншим інтерактивним методом є технологічний практикум, основна мета якого полягає в посиленні практичної спрямованості навчання. Основною формою роботи студентів на практикумах є групова діяльність. При цьому всі мікрогрупи виконують різні завдання, а на завершальному етапі відбувається колективне обговорення.

Аналіз конкретних ситуацій – це метод детального вивчення реальної чи штучної обстановки з метою виявлення її характерних якостей. Даний метод розвиває аналітичне мислення, спрямований на формування системного підходу до розв'язання проблеми, на виявлення правильних та помилкових думок та визначення оптимального рішення, на розвиток комунікативних умінь.

Метод імітаційно-рольового моделювання педагогічних ситуацій виконує одне з найважливіших завдань підготовки майбутніх соціальних педагогів та працівників, а саме – максимальне наближення навчального процесу до реальних життєвих проблем, з якими майбутні спеціалісти будуть мати справу у своїй професійній діяльності. Він передбачає конструювання моделей різноманітних педагогічних ситуацій. Цей метод проводять з метою набуття студентами певного досвіду й вироблення ними власного підходу до розв'язання проблем.

Гра як педагогічний засіб відома давно й використовується як спосіб засвоєння дитиною знань і умінь. Ділова гра як метод інтерактивного навчання служить передусім засобом розвитку творчого теоретичного й практичного мислення студентів, здатностей до аналізу соціально-педагогічних проблем, постановки й розв'язання суб'єктивно нових для студентів завдань [8, с. 82].

Аналіз теоретичних та прикладних розробок у галузі професійної освіти майбутніх спеціалістів соціально-педагогічної сфери дає змогу розкрити специфічність професійно орієнтованих та інноваційних технологій навчання. Їх найважливішими характеристиками є:

- результативність (високий результат досягається кожним студентом);
- економічність (за одиницю часу ефективно засвоюється більший обсяг навчального матеріалу);
- ергономічність, психогігієнічність (навчання відбувається в умовах співпраці, позитивного емоційного мікроклімату, без перевтоми та перенавантажень);
- формування високої мотивації до вивчення предмета, що дає змогу виявити та вдосконалити особистісні якості і розкрити потенційні можливості студентів);

– використання найновіших досягнень різних, суміжних із соціальною педагогікою та соціальною роботою, наук;

- підвищення інформативності змісту освіти;
- розвиток загальнонавчальних та професійно спрямованих навичок;
- навчально-методичне забезпечення, що гарантує активну мисленнєву діяльність студентів;
- наступність, що дає змогу поступово ускладнювати та нарощувати структурні елементи, прийоми і методи професійно орієнтованої та інноваційної технології [10, с. 33].

В галузі як загальної, так і вищої освіти використовують мультимедійне обладнання, яке слугує помічником для максимально ефективного використання нових інформаційних, комунікаційних та інтерактивних технологій. Візуалізація інформації з використанням сучасних технологій можлива різними засобами. У даний час використовуються такі засоби, як:

- традиційний графопроектор (проектор);
- рідкокристалічна панель у поєднанні з проектором;
- мультимедіа-проектор;
- демонстраційні монітори з пристроями сполучення з комп'ютерною та відеотехнікою.

Звичайний проектор призначений для роботи зі слайдами. З використанням сучасних комп'ютерних технологій можна створювати дуже ефектні слайди й ефективно використовувати їх у навчальному процесі для тих дисциплін, що не піддаються частим змінам. Інші три способи використовуються для візуалізації зображень з екрана комп'ютера, відеокамери й зарекомендували себе дуже ефективно для навчальних дисциплін з часто оновлюваним змістом, тому що не потрібні постійні носії, інформацію можна швидше підготувати та змінити.

Інтерактивні дошки можна використовувати як у роботі у великій аудиторії, так і в невеликих студент-

ських мікрогрупах та групах. З їх допомогою можна урізноманітнювати процес навчання: викладач може читати лекцію, використовуючи одночасно текст, аудіоматеріали, відеоматеріали та інтернет-ресурси. Писати та робити позначки можна поверх усіх документів, діаграм та веб-сторінок. Будь-яку інформацію, відображену на інтерактивній дошці, можна роздрукувати, зберегти, відправити по електронній пошті й розмістити на сайт. Інтерактивні дошки можна підключати до стандартних комп'ютерів, якими обладнані вищі навчальні заклади.

Інтерактивні дошки дуже зручні для проведення дискусій. Студенти можуть використовувати дошку для того, щоб поділитися своїми ідеями, звернутися до попередніх занять, пригадати те, що було пройдено раніше і, таким чином, почати обговорення. Дошка може внести розмаїтість у звичний хід роботи за допомогою ігор та опитувань, а також надати доступ до додаткових матеріалів. Дослідження показали, що робота з інтерактивними дошками покращує сприйняття матеріалу, великий інтерактивний екран та яскраві кольори привертають увагу, сприяють кращому засвоєнню нового матеріалу [3, с. 27–28].

Розвиток інноваційних процесів у освіті на сучасному етапі є об'єктивною закономірністю, що зумовлюється: інтенсивним розвитком інформаційних технологій у всіх сферах людського життя; оновленням змісту філософії сучасної освіти, центром якої став загальнолюдський цілісний аспект; гуманістично зорієнтованим характером взаємодії учасників навчально-виховного процесу; необхідністю підвищення рівня активності та відповідальності студента – майбутнього спеціаліста за власну професійну діяльність. У зв'язку з цим винятково важливого значення у вищій освіті набуває використання інноваційних та інтерактивних технологій [5, с. 247].

Література

1. Архипова С. П. Професійна підготовка соціальних педагогів у контексті акмеологічного підходу / С. П. Архипова, Л. І. Смерчак // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2011. – № 2. – С. 106–111.
2. Бар'яхтар В. Г. Підготовка наукової еліти – пріоритет державної освітньої політики / В. Г. Бар'яхтар, Ю. І. Горобець, А. В. Данилевич, С. М. Порев // Педагогіка і психологія. – 2006. – № 3. – С. 49–55.
3. Гатаулліна А. Інтерактивне й мультимедійне обладнання у школі / А. Гатаулліна // Відкритий урок. – 2009. – № 2. – С. 27–28.
4. Грищенко С. Самоактуалізація майбутнього фахівця соціальної сфери в контексті самостійної навчальної діяльності / Світлана Грищенко // Рідна школа. – 2010. – № 3. – С. 36–39.
5. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
6. Добрянський І. А. Особливості, способи і прийоми організації активно-діалогічного навчання / І. А. Добрянський // Педагогіка і психологія. – 2007. – № 1. – С. 47–55.
7. Кічук Я. В. Соціальний педагог – професія захисту, домінанта сучасних наукових досліджень / Я. В. Кічук // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2012. – № 2. – С. 71–77.
8. Ковальчук І. А. Методи інтерактивного навчання майбутніх соціальних педагогів / І. А. Ковальчук // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2010. – № 4. – С. 82–87.
9. Матвієнко О. В. Створення моделі спеціаліста на засадах теорії освітньої інноватики / О. В. Матвієнко // Педагогіка і психологія. – 2004. – №3. – С. 44–52.
10. Набока О. Професійно орієнтовані технології навчання у підготовці майбутніх педагогів / Ольга Набока // Рідна школа. – 2011. – № 4–5. – С. 31–35.
11. Пометун О. Інтерактивні методики та система навчання / Олена Пометун. – К. : Шк. світ, 2007. – 112 с.
12. Сіроштан О. В. Інтерактивні методи навчання в процесі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників / О. В. Сіроштан // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2012. – № 1. – С. 85–89.
13. Стрілець С. Стандарти фахової підготовки у системі вищої освіти України: напрями вдосконалення / Світлана Стрілець // Рідна школа. – 2012. – № 1–2. – С. 17–22.